

Správa o stave implementácie iniciatívy SBA pre rozvoj sektora MSP na Slovensku

1. Zákon o malých podnikoch

Small Business Act for Europe, resp. *Zákon o malých podnikoch* (ďalej aj ako *SBA*) je hlavnou (vlajkovou) iniciatívou politiky EÚ na podporu malých a stredných podnikov. Korene tejto iniciatívy možno hľadať už pri prijatí *Lisabonskej stratégie pre rast a zamestnanosť* (rok 2000)¹, ktorá zdôrazňuje význam existencie a rastu malých a stredných podnikov, ako jedného z predpokladov EÚ pre vytvorenie „najkonkurencieschopnejšej a najdynamickejšie sa rozvíjajúcej ekonomiky na svete do roku 2010“. Vývoj odporúčaní, ktoré reprezentuje *Zákon o malých podnikoch*, prešiel odvtedy niekoľkými hlavnými míľnikmi.

V novembri 2005 EK predstavila zásadne inovovanú komplexnú politiku pre MSP s názvom *Najprv myslí v malom*². Následne v júni 2008 Európska komisia prezentovala návrh *Zákona o malých podnikoch*³, ktorým sa zjednotili všetky už realizované (parciálne) aktivity do jedného dokumentu. Európskou radou bol *Zákon o malých podnikoch* prijatý v decembri 2008. *SBA* prezentuje opatrenia, na realizácii ktorých sa má podieľať Európska komisia i opatrenia, ktoré majú byť v kompetencii národných štátov. To odlišuje *SBA* od predchádzajúcich iniciatív. Implementácia *SBA* predstavuje pre Európsku úniu a jej jednotlivé členské štáty kľúčovú výzvu v rámci podpory malého a stredného podnikania a vytvárania vhodného podnikateľského prostredia aj pre tie najmenšie podniky, keďže typickými podnikmi v EÚ sú mikropodniky, tvoriace až 91,8 % zo všetkých malých a stredných podnikov.

SBA v sebe zahŕňa všetky doterajšie parciálne kroky a iniciatívy EÚ, čím vytvára priestor pre reflektovanie relatívne rozsiahlej škály potrieb MSP. *Zákon o malých podnikoch* tvorí súbor **10 princípov (zásad)**⁴. Vo všeobecnosti predstavuje východisko pre realizáciu politik, ktoré sú nevyhnutné na vytvorenie rovnakých podmienok pre všetky malé a stredné podniky v EÚ. Zároveň zahŕňa aj nástroje pre zlepšenie administratívneho a regulačného prostredia, ktoré MSP umožnia využiť svoj potenciál na vytváranie pracovných príležitostí a zabezpečenie rastu.

Tabuľka č. 1: Základné princípy *Zákona o malých podnikoch*

1.	Vytvoriť prostredie, v ktorom môžu podnikatelia a rodinné podniky rásť a byť odmeňovaní za svoje podnikateľské úsilie
2.	Zabezpečiť, aby čestní podnikatelia, ktorí zbankrotovali, mohli rýchlo dostať druhú šancu
3.	Vytvárať pravidlá podľa zásady „najskôr myslieť v malom“
4.	Zariadiť, aby orgány verejnej správy reagovali na potreby MSP
5.	Prispôsobiť nástroje verejnej politiky potrebám MSP: uľahčiť MSP účasť

¹ http://ec.europa.eu/growthandjobs/index_en.htm

² http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/small-business-act/think-small-first/index_en.htm

³ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2008:0394:FIN:en:PDF>

⁴ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2008:0394:FIN:SK:PDF>, strana 5.

	na verejnom obstarávaní a lepšie využiť prostriedky štátnej pomoci pre MSP
6.	Uľahčiť MSP prístup k financiám a vytvoriť právne a podnikateľské prostredie, ktoré bude podporovať včasné úhrady obchodných transakcií
7.	Nabádať MSP na lepšie využívanie príležitostí, ktoré ponúka jednotný trh
8.	Podporovať zvyšovanie zručností v MSP a všetky formy inovácií
9.	Umožniť MSP premieňať environmentálne výzvy na príležitosti
10.	Povzbudzovať a podporovať MSP tak, aby mohli ťažiť z rastúcich trhov

Za účelom zistenia pokroku v implementácii SBA Európska komisia uskutočnila v roku 2011 odpočet skutočného stavu v oblastiach pokrytých jednotlivými princípmi. Vyhodnotenie pokroku bolo však zo strany EK posúdené za dostatočné iba na komunitárnej úrovni. V prípade Slovenska je pokrok nedostatočný, pretože v porovnaní s priemerom EÚ sa pozícia Slovenska zhoršila⁵. EK konštatuje, že **jedinou oblasťou**, v ktorej **SR dosahuje lepšie výsledky**, než je priemer EÚ, je **využívanie výhod, ktoré ponúka jednotný trh**. V ostatných oblastiach sú výsledky Slovenska pod priemerom EÚ, resp. na úrovni priemeru EÚ. Vývoj pozície Slovenska v rámci krajín EÚ vyvoláva znepokojenie, keďže mnohé oblasti vykazujú v čase len obmedzený pokrok alebo zhoršenie situácie.

Princíp 1: Vytvoriť prostredie, v ktorom môžu podnikatelia a rodinné podniky rásť a byť odmeňovaní za svoje podnikateľské úsilie

Podstata princípu

Rozvíjanie záujmu o podnikanie, podpora podnikania a podnikateľského úsilia, zameranie sa na marginalizované skupiny (mladých ľudí, absolventov, ženy, migrantov, seniorov, handicapovaných), riešenie problému prevodu a existencie rodinných podnikov.

Vytvorenie, resp. samotná **existencia** priaznivého a motivujúceho **prostredia** pre podnikateľov je základom pre **úspešnú implementáciu SBA ako celku**. Podľa *Pozičného dokumentu* EK k vypracovaniu *Partnerskej dohody* a operačných programov na roky 2014 – 2020⁶ patrí **podpora podnikateľského prostredia** do zoznamu **piatich hlavných priorít financovania**.

Novým významným momentom, ktorý prezentuje *Akčný plán pre podnikanie 2020* je potreba vytvoriť priaznivé a motivačné podmienky na vstup do podnikania aj pre príslušníkov znevýhodnených (marginalizovaných) skupín spoločnosti (ženy, absolventi škôl, mladí ľudia, seniori, migranti, handicapovaní), ktoré zápasia s mnohými prekážkami pri uplatnení sa na trhu práce.

⁵ Prehľad základných skutočností o iniciatíve SBA 2012, Slovensko, Európska komisia, Podnikanie a priemysel;

⁶ Position of the Commission Services on the development of the Partnership Agreement and programmes in SLOVAKIA for the period 2014-2020, <http://www.nsr.sk/download.php?FNAME=1352816048.upl&ANAME=PP+Slovakia+Ares+2012+1283774.pdf>

Podnikanie je cestou ako zvýšiť účasť žien na pracovnom trhu a nástrojom na dosiahnutie rodovej rovnosti - teda priorit, ktoré boli zo strany EK deklarované ako oblasti, ktoré budú prioritne podporované. Zapojenie žien do podnikateľského procesu vyžaduje systematickú implementáciu špecializovaných programov, prostredníctvom ktorých získajú ženy relevantné informácie spojené s podnikateľskou praxou, ktoré im napomôžu pri dlhodobom a udržateľnom etablovaní sa na trhu. Rovnako možno prostredníctvom cieľených programov podporiť aj **marginalizované skupiny** obyvateľstva ako migrantov, či rómsku menšinu. Podpora inkluzívneho rastu je jednou z najvyšších priorit stratégie *Európa 2020*⁷ a je cieľená na zabezpečenie sociálnej a územnej súdržnosti.

Aj v nadväznosti na starnutie populácie je zásadná otázka využitia ekonomického potenciálu **seniorov**. Podľa odhadov Európskej komisie sa počet aktívneho obyvateľstva EÚ do roku 2060 zníži o 50 miliónov osôb. Podpora podnikateľských iniciatív - nielen migrantov, ale aj seniorov - je preto pre sociálnu a ekonomickú stabilitu kľúčová. Zložitejšie uplatnenie sa na trhu práce u seniorov súvisí najmä s prechodom na informačné a komunikačné technológie, ako aj s prechodom na globálnu ekonomiku, ktorá vyžaduje odlišné zručnosti (napríklad znalosť cudzích jazykov) než tradičný model. Kým seniори nie sú na túto zmenu vybavení potrebnými zručnosťami, stále majú potenciál vytvárať pridanú hodnotu prostredníctvom zužitkovania svojich dlhoročných skúseností v iných oblastiach. Cestou k tomu je práve podnikanie. Podnikatelia z radov seniorov môžu byť takisto cenným zdrojom pre ostatných podnikateľov. Podnikatelia na dôchodku majú cenné know-how a skúsenosti, vďaka ktorým môže byť jednoduchšie založiť a viesť spoločnosť ako v prípade neskúseného zakladateľa. Seniorom je však potrebné poskytnúť vhodné podporné nástroje, ktoré motivovaných seniorov povzbudia, aby pracovali ako dobrovoľní mentori, potenciálni kupujúci alebo investori v podnikoch, alebo ako dočasní manažéri s cieľom pomôcť zraniteľným novozaloženým alebo transformujúcim sa podnikom. Tieto nástroje by mali zohľadniť špecifiká tejto skupiny, akými sú napríklad nízka tolerancia voči riziku, či nedôvera voči podnikaniu ako alternatíve k závislej činnosti.

Ďalšou znevýhodnenou skupinou na trhu práce sú **mladí ľudia**. Nevýhoda absolventov škôl (všeobecne mladých ľudí) spočíva v nedostatku pracovných skúseností a pracovných návykov. Mladí však predstavujú skupinu ľudí s mimoriadne vysokým potenciálom stať sa podnikateľmi. Nedostatok skúseností sú schopní vyvážiť dynamickosťou, znalosťou jazykov, znalosťou moderných technológií a ochotou riskovať. V prípade vhodne cieľených podporných programov môžu krajiny podporujúce podnikateľov z radov mladých absolventov škôl dosiahnuť významné zvýšenie počtu podnikateľských subjektov na trhu.

V súvislosti s podporou znevýhodnených skupín a vytváraním podmienok pre prevody podnikov SBA podčiarkuje problematiku **rodinných podnikov**. Rodinné podniky majú často významné postavenie v komunitách, kde zabezpečujú zamestnanie rodinným príslušníkom, aj miestnym obyvateľom. Rodinné podniky sa posúvajú z generácie na generáciu a preto sú ohrozené hlavne pri prechode a prevode podnikania z dôvodu výmeny generácií. V období zanikania podnikov a ubúdania pracovných miest sa cieľená pomoc pri prevode rodinného podnikania vo vyspelých krajinách EÚ stáva integrálnou súčasťou modelov na pomoc a podporu MSP.

Hodnotenie Slovenskej republiky v rámci SBA ukazuje, že podnikanie nie je na Slovensku vnímané ako preferovaná alternatíva zárobkovej činnosti. Napriek tomu, že preferencia závislej činnosti pred podnikaním existuje aj na úrovni EÚ, celkový vzťah k podnikaniu je v EÚ oveľa lepší, než na Slovensku. Kým na Slovensku by si podnikanie (ako kariéru) vybralo len 26 % obyvateľov, priemer EÚ dosahuje 45 %⁸. Navyše len 21,7 % populácie si myslí, že je vôbec možné (oplatí sa) začať podnikáť. Dôvodom sú rôzne existujúce prekážky, ako napríklad nedostatok

⁷ Stratégia Európa 2020: http://ec.europa.eu/europe2020/index_sk.htm

⁸ Prehľad základných skutočností o iniciatíve SBA 2012, Slovensko, Európska komisia, Podnikanie a priemysel; http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/files/countries-sheets/2012/slovakia_sk.pdf

finančných zdrojov, nevhodná situácia pre začatie podnikania, chýbajúca myšlienka pre rozbehnutie podnikania a pod. Pre porovnanie, v roku 2007 sa v podobnom prieskume takto vyjadrilo 39 % populácie⁹. Na Slovenskú je dlhodobo zaznamenávané vysoké percento zánikov podnikov, ktoré je jedným z najvyšších v krajinách EÚ. V podnikaní pôsobí výrazne menší podiel žien (V SR bolo v roku 2011 evidovaných 111 444 žien podnikateľiek, ktoré tvoria 27,7 % z celkového počtu podnikateľov - fyzických osôb evidovaných v Registri organizácií ŠÚ SR) a iba malý počet zástupcov znevýhodnených (marginalizovaných) skupín spoločnosti. V súčasnosti aj Slovensko bojuje s veľmi vysokou mierou nezamestnanosti mladých ľudí. Podľa údajov Eurostatu bolo v roku 2012 na Slovensku nezamestnaných 34% ľudí v kategórii 15 – 24 rokov. Navyše Slovensko je postihnuté aj jednou z najvyšších mier dlhodobej nezamestnanosti v EÚ (9,2 % v roku 2011). Veľmi nepriaznivé je hodnotenie v oblasti prieniku týchto ukazovateľov, keď až 54,4 % nezamestnanosti medzi mladými má dlhodobý charakter (najvyššie percento spomedzi krajín EÚ). Zhoršovanie podmienok pre podnikanie, nedostatočná príprava a chýbajúce podporné nástroje odrádzajú množstvo mladých ľudí, najmä absolventov škôl od realizácie kariéry podnikateľa. V slovenskej legislatíve nie je stanovený právny status pre rodinné podnikanie. Na základe tejto skutočnosti, nie sú dostupné žiadne oficiálne údaje o tom, aké percento malých a stredných podnikov je dnes v rodinnom vlastníctve.

Princíp 2: Zabezpečiť, aby čestní podnikatelia, ktorí zbankrotovali, mohli rýchlo dostať druhú šancu

Podstata princípu

Čestní podnikatelia, ktorí zbankrotovali, by mali dostať druhú šancu na nový začiatok v podnikaní.

Neúspech v podnikaní je súčasťou dynamického a zdravého trhu. Na základe mnohých právnych predpisov o konkurze sa však s podnikateľmi zaobchádza, ako keby boli podvodníkmi, a skôr než sa zbavia dlhov, musia prejsť zložitým procesom. Mnohí neúspešní podnikatelia sa tak nesnažia o druhý pokus. V súčasnosti v EÚ **až 15 % MSP** ukončí svoju činnosť **v konkurznom konaní**. Znamená to, že ročne únia príde o takmer 700 tisíc MSP, čo predstavuje 2,8 milióna pracovných miest.¹⁰ Z tohto dôvodu je potrebné vytvoriť prostredie, ktoré bude pre ohrozené podniky priaznivejšie a pomôže predchádzať bankrotom, resp. bude ich stimulovať k opätovnému podnikaniu. Pri poskytovaní pomoci, by sa malo rozlišovať medzi tzv. čestnými podnikateľmi a tými, ktorí zbankrotovali v dôsledku podvodu, či kvôli nezodpovednosti. V prípade tzv. čestných podnikateľov je preukázané, že tí neúspešní sa dokážu poučiť zo svojich chýb a preto by neúspech v ich prípade nemal mať za následok zákaz podnikateľskej aktivity do budúcnosti. Tento fakt podporuje jedna zo štatistík EÚ z ktorej vyplýva, že až 18 % v súčasnosti úspešných podnikateľov zlyhalo pri ich prvom podnikaní.¹¹

Riešeniu negatívnych dôsledkov, ktoré vyplývajú z prípadného neúspechu by pomohlo posilnenie podnikania, úprava legislatívy, modernizácia konkurzných pravidiel a podpora reštrukturalizácie podnikov. Rovnako je dôležité mať moderné právne predpisy a zavedené efektívne postupy, ktoré podnikateľským subjektom poskytnú druhú šancu. V prvom rade je potrebné vytvoriť prostredie, v ktorom budú efektívne fungovať nástroje cielené na prevenciu

⁹ Flash Eurobarometer číslo 283, 2009

¹⁰ „Najskôr myslieť v malom“, Iniciatíva „Small business Act“ pre Európu

¹¹ Small and medium-sized enterprises (SMEs), Policy – Why a second chance policy
http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/business-environment/failure-new-beginning/policy_structure/why_a_second_chance_policy/index_en.htm

neúspechu. V prípade, že sa bankrotu nepodarí predísť, legislatívne a administratívne podmienky by podnikateľovi mali umožniť rýchle a efektívne ukončenie všetkých zákonných procedúr a krokov a tiež vyrovnanie finančných záväzkov. Zároveň je však potrebné spoľahlivo určiť, či podnikateľovo konanie vedúce k úpadku bolo čestné. Ak sa nepotvrdí podvodný zámer, podnikateľovi by mala byť umožnená druhá šanca. Prijatie komplexného prístupu k princípu druhej šance by napomohlo k vytvoreniu lepších podmienok pre podnikateľov, ktorí sa rozhodnú pre ďalší pokus v podnikaní.

Hodnotenie Slovenskej republiky v rámci SBA poukazuje na nepriaznivé podmienky pre „pocívnych“ podnikateľov, ktorí neuspeli a chceli by začať odznova. Problémom je napríklad extrémne dlhý čas potrebný pre ukončenie podnikania (4 roky, čo je dvojnásobok priemeru EÚ štátov) a náklady súvisiace s ukončením podnikania. Tie v SR predstavujú 18% z majetku dlžníka, teda o 80% viac, ako priemer EÚ. Hodnotenie poukazuje aj na problematické vnímanie podpory, ktorá je podnikateľom poskytovaná pri podpore v ďalšom podnikaní – teda v získaní „druhej šance“.

Princíp 3: Vytvárať pravidlá podľa zásady „najskôr myslieť v malom“

Podstata princípu

V návrhoch právnych predpisov je potrebné zohľadňovať charakteristické črty malých a stredných podnikov a zjednodušiť existujúce regulačné prostredie.

Napriek tomu, že viac ako 99 % firiem v Európskej únii predstavujú malé a stredné podniky, vo väčšine prípadov regulácie (požiadavky verejného sektora voči súkromnému sektoru) nie sú formulované tak, aby rozlišovali a zohľadňovali veľkosť firiem, ergo ich možnosti a kapacity. Výsledkom tohto stavu je, že viac ako 20 miliónov malých a stredných podnikov v Európe musí často plniť rovnaké regulačné povinnosti ako 41 tisíc veľkých firiem. Väčšina z malých a stredných podnikov sú pritom mikropodniky vrátane rodinných firiem, zamestnávajúce 9 a menej zamestnancov, resp. samostatne zárobkovo činné osoby.

Princíp „najskôr myslieť v malom“ zdôrazňuje nutnosť špecifického prístupu k potrebám MSP, ktoré sú oproti veľkým korporáciám viac senzitívne na zmeny, náročnosť regulácií, či rozsah vyžadovaných administratívnych povinností. Podstata zásady „najskôr myslieť v malom“ spočíva v tom, že legislatíva EÚ a samozrejme členských krajín Európskej únie musí nevyhnutne zohľadňovať záujmy a status MSP, a to už od prvých etáp jej kreovania.

Je potrebné pochopiť, že regulácia uplatňovaná voči veľkým podnikom nemusí byť a ani nie je automaticky vhodná a uplatniteľná pre malé a stredné podniky. Podľa dokumentu *Modely znižovania neúmernej regulačnej záťaže pre MSP* tam, kde veľký podnik zaplatí 1 EUR za zamestnanca v dôsledku existujúcej regulačnej povinnosti, môže malý podnik v priemere zaplatiť až 10 EUR. Eliminácia administratívneho zaťaženia podnikania je súčasťou agendy lepšej regulácie, resp. znižovania regulačného zaťaženia. Administratívne zaťaženie nie je také výrazné, ako záťaž, ktorá je podstatou regulácií. Spôsobuje však zbytočné náklady, ktoré vznikajú pri plnení rôznych informačných povinností súkromnej sféry voči verejnej správe. Byrokracia tak zaťažuje podnikateľov agendou, ktorá je neproduktívna a nemá žiadny spoločenský význam. Zároveň vyvoláva na strane verejnej správy neúčelné výdavky, keďže táto je príjemcom plnenia informačných povinností podnikateľov (ktoré nemajú žiadnu pridanú hodnotu). Administratívne zaťaženie je v krajinách EÚ vyčíslené približne na úrovni 3,5 % HDP.

Východiskom pre uplatňovanie filozofie „najskôr myslieť v malom“ je preto prirodzene posudzovanie dopadov regulácií (RIA) - navyše so špeciálnym zreteľom na MSP. Reálnym nástrojom odporúčaných EK je aplikácia tzv. MSP testu pre prijímané regulácie, ergo skúmanie ich dopadu na malé a stredné podniky. Cieľom tohto prístupu je navrhovanie a využívanie osobitných ustanovení (povinností) týkajúcich sa MSP, ktoré povedie k zamedzeniu nadmerného či dokonca zbytočného zaťaženia malých a stredných podnikov.

Komplexný prístup k princípu „najskôr myslieť v malom“ samozrejme nespočíva len v ex ante riešeníach pri tvorbe nových regulácií. Rovnako dôležité je skúmanie existujúceho regulačného rámca a jeho prispôsobovanie potrebám MSP v kontexte selektovania regulačného, finančného, či administratívneho zaťaženia podľa veľkosti podniku. Podstatná v tomto zmysle nie je len revízia existujúcich noriem, ale aj identifikovanie nesystémových, zastaraných alebo už neúčinných regulácií s cieľom znížiť existujúce zaťaženie MSP (tzv. „fitness check“).

Významným prvkom, ktorý Európska komisia plánuje implementovať a ktorý môže byť súčasťou MSP testovania, je skúmanie dopadu regulácií na schopnosť MSP konkurovať na európskych (spoločný trh), ale aj mimoeurópskych trhoch (internacionalizácia).

Kľúčovou a pomerne pertraktovanou témou – aj v kontexte zásady „najskôr myslieť v malom“ nielen na úrovni Európskej komisie, ale aj OECD je, aby sa členské krajiny EÚ vyhýbali vytváraniu legislatívnej „nadpráci“. Inými slovami, krajiny by nemali zbytočne komplikovať požiadavky EÚ pri transpozícii direktív do vnútroštátnej legislatívy (tzv. „gold plating“) pridávaním národných požiadaviek a ustanovení.

Hodnotenie Slovenskej republiky v rámci SBA pri uplatňovaní tohto princípu poukazuje na výrazné zaostávanie. Proces znižovania regulačného a administratívneho zaťaženia podnikania je de facto len na začiatku, i keď s ambicióznym cieľom eliminovať byrokráciu minimálne o 25 %. Snahy o riadne využívanie nástrojov posudzovania dopadov regulácií na podnikateľské prostredie a znižovanie byrokracie narážajú na rezistenciu zo strany subjektov verejnej správy. V otázke MSP testovania Slovenská republika doposiaľ nepodnikla žiadne relevantné kroky.

Princíp 4: Zariadiť, aby orgány verejnej správy reagovali na potreby MSP

Podstata princípu

V maximálnej miere uľahčiť život MSP - predovšetkým výraznou podporou riešení, ktoré ponúkajú elektronická štátna správa a jednotné kontaktné miesta.

Flexibilná, ústretová, efektívna a moderná verejná správa je predpokladom pre vytvorenie priaznivého a inšpirujúceho podnikateľského prostredia. Právne predpisy a regulácia majú samé o sebe vplyv na prostredie, ale spôsob implementácie a administratívne procedúry môžu zmariť aj prínos efektívnych predpisov. O významnosti tejto témy na celoeurópskej úrovni svedčí fakt, že efektívna verejná správa je predmetom viacerých európskych strategických dokumentov a iniciatív. Moderná a profesionálna verejná správa v záujme kvalitnejších verejných služieb, efektívnejšieho mienania a podpory podnikateľského prostredia bude v najbližšom programovacom období považovaná za jednu z priorit európskeho financovania.

Na zefektívnenie verejnej správy je v Európe okrem SBA zameraná aj spomínaná agenda *Lepšej regulácie* (v kontexte princípu 3). Nástroje Lepšej regulácie uplatňované na úrovni EÚ aj jednotlivých členských štátov majú za cieľ zmerať a odstrániť neefektívne vynaložené administratívne náklady – teda administratívnu záťaž. Súčasťou politik členských štátov by malo byť aj aplikovanie princípov tzv. inteligentnej regulácie. Táto nadväzuje na Lepšiu reguláciu, pričom je zacielená najmä na zdokonalenie konzultácií a zvýšenie participácie dotknutých skupín na schvaľovanej regulácii.

Cieľ, ktorý by sa mal prostredníctvom Princípu 4 dosiahnuť je zefektívnenie fungovania verejnej správy a jej prispôbenie potrebám malých podnikov. Zefektívnenie fungovania je možné vnímať prostredníctvom aspektov ako zlepšenie spolupráce medzi jednotlivými orgánmi (napr. spoľahlivá a rýchla elektronická komunikácia), on-line prístup do spoločných databáz (on-line overenie namiesto dokladovania zo strany podnikateľov), skrátenie lehôt pre vybavovanie žiadostí, inštitút záväzného stanoviska, zavedenie jednotných kontaktných miest (kamenných aj elektronických), ale aj rýchle a efektívne riešenie súdnych sporov, efektívna a predvídateľná regulácia (nadväzujúca na vopred deklarované politiky) atď. V tomto smere by pomohlo vytvorenie výhodnejších podmienok pre používanie elektronického podpisu, ktoré by zabezpečilo jeho širšie využívanie zo strany podnikateľskej verejnosti a tým aj aktívnejšie využívanie verejných on-line služieb.

Na druhej strane, verejná správa prispôbená pre potreby malých podnikov musí brať do úvahy charakteristiky malých podnikov a zavádzať také opatrenia, ktoré sú s nimi v súlade. MSP a najmä malé podniky majú napríklad, z dôvodu nižšieho počtu zamestnancov, menej prepracované interné systémy a je preto pre ne oveľa prácnejšie získavať štatistické údaje, viesť účtovníctvo a dodržiavať všetky ustanovenia daňových zákonov. Prispôbenie verejnej správy malým podnikom by sa teda malo zhmotniť v zjednodušení komunikácie (e-mail, neoverené kópie dokladov, poskytovanie informácií cez telefón a i.), znížení výšky poplatkov a tiež v zavedení špeciálneho režimu alebo oslobodenia v prípade niektorých povinností.

Hodnotenie Slovenskej republiky v rámci SBA poukazuje primárne na stagnáciu. Napríklad čas potrebný na založenie firmy je ešte stále príliš dlhý a rovnako by bolo vhodné znížiť aj požadovaný základný kapitál, ktorý v absolútnom ponímaní nie je príliš vysoký, no v pomere k príjmom v ekonomike presahuje priemer EÚ. Negatívne hodnotený je aj počet platieb daní a čas potrebný pre naplnenie hlavných daňových povinností, čo poukazuje na prehnanú byrokráciu a absenciu elektronických riešení.

Princíp 5: Prispôbiť nástroje verejnej politiky potrebám MSP - uľahčiť MSP účasť na verejnom obstarávaní a lepšie využiť prostriedky štátnej pomoci pre MSP

Podstata princípu

Využiť kódex najlepšej praxe, ktorý obstarávateľom poradí ako uplatňovať rámec ES pre verejné obstarávanie tak, aby MSP uľahčil účasť na verejnom obstarávaní.

Lepšie využívať možnosti, ktoré ponúkajú pravidlá udeľovania štátnej pomoci v Spoločenstve v súvislosti s podporou začínajúcich MSP a poskytovaním stimulov existujúcim MSP.

Tento princíp SBA zahŕňa dve témy, a to poskytovanie štátnej pomoci a proces verejného obstarávania, čo sú významné faktory verejnej podpory MSP. Trhy s verejným obstarávaním tvoria 16 % HDP v EÚ. Malí a strední podnikatelia majú na týchto trhoch oproti veľkým spoločnostiam

často znevýhodnené postavenie, a to z nasledovných príčin: a) malé podniky nevedia o existujúcich príležitostiach, b) zložité administratívne postupy spojené s procesom verejného obstarávania môžu odradiť MSP od snahy zúčastniť sa súťaže, c) pre orgány verejnej správy môže byť v niektorých prípadoch jednoduchšie zadávať určité objednávky veľkým podnikom zapísaným v záznamoch než novým, začínajúcim, či menším spoločnostiam. Podľa EK je preto potrebné vyvíjať zvýšené úsilie na odstránenie existujúcich prekážok pri vstupe MSP na trhy s obstarávaním, a to najmä v oblasti zjednodušenia požiadaviek stanovených obstarávateľmi (podmienky účasti vo verejnom obstarávaní). Problémom napríklad zostáva, že len niekoľko krajín EÚ prijalo tzv. *Európsky kódex správnej praxe* s cieľom uľahčiť prístup MSP k verejným zákazkám.

Štátnou pomocou sa rozumie pomoc v akejkoľvek forme, ktorú podnikateľovi poskytuje, na podnikanie alebo v súvislosti s ním, poskytovateľ priamo alebo nepriamo z prostriedkov štátneho rozpočtu, zo svojho rozpočtu alebo z vlastných zdrojov. Schémy štátnej pomoci sú zamerané okrem iného na rozvoj malých a stredných podnikateľov. Podľa informácií uvedených v SBA v súčasnosti MSP ťažia z dostupných prostriedkov štátnej pomoci len okrajovo, keďže ponúkané možnosti podpory často nie sú plne využívané. Dochádza k tomu z niekoľkých dôvodov: a) orgány verejnej správy nie vždy zavedú všetky mechanizmy podpory pre MSP, ktoré im umožňujú pravidlá EÚ, b) postupy pre získanie štátnej pomoci sú často zdĺhavé a zložité, c) MSP často chýbajú informácie o programoch pomoci, ktoré sú k dispozícii.

Hodnotenie Slovenskej republiky v rámci SBA indikuje, že Slovensko zaostáva za priemerom EÚ. Na jednej strane malé a stredné podniky na Slovensku získali v roku 2010 vyšší podiel zákaziek z verejného obstarávania (65 % celkovej zmluvnej hodnoty zadanej na základe verejného obstarávania), čo výrazne prevyšuje priemer EÚ, kde tento podiel dosahuje len 38 %. Na strane druhej, v oblasti štátnej pomoci Slovensko zásadne zaostáva za priemerom EÚ (malí a strední podnikatelia čerpajú štátnu pomoc veľmi obmedzene, resp. vôbec).

Princíp 6: Uľahčiť MSP prístup k financiám a vytvoriť právne a podnikateľské prostredie, ktoré bude podporovať včasné úhrady obchodných transakcií

Podstata princípu

Uľahčiť MSP prístup k financiám, najmä k rizikovému kapitálu, mikroúverom a mezanínovému financovaniu a vytvoriť prostredie, ktoré bude podporovať včasné úhrady obchodných transakcií.

Jednou z kľúčových priorít stanovených v stratégii Európa 2020, t. j. stratégii rastu na nasledujúce desaťročie, ako aj v *Akte o jednotnom trhu* a v iniciatíve SBA je uľahčiť prístup MSP k financovaniu. Žiadny podnik nemôže fungovať, investovať a rásť bez primeraného financovania a likvidity. Podľa verejnej konzultácie, ktorú začala EK v júli 2012, predstavuje prístup k financovaniu jedno z najvýznamnejších obmedzení pre rast a podnikanie v Európe. V dôsledku ekonomickej krízy zaznamenalo mnoho MSP zhoršenie finančnej situácie, ako aj problémy pri získavaní úveru. Prieskumy úverového trhu Európskou centrálnou bankou potvrdzujú tento trend a ukázali, že niektoré európske banky sprísnilo úverové štandardy, čím zhoršili prístup MSP k úverom, ako tradičného nástroja financovania MSP. Výrazne to postihlo okrem etablovaných firiem najmä začínajúcich podnikateľov. Dôležitým prvkom úspešného podnikateľského ekosystému sú však aj iné nástroje, napríklad vo forme rizikového kapitálu, alebo v podobe podnikateľských anjelov, ktoré sa EK dlhodobo snaží prezentovať, ako alternatívu k úverovému financovaniu v Európe.

Druhou oblasťou zastrešenou SBA v rámci princípu 6 sú oneskorené úhrady. Mnohé platby v obchodných transakciách medzi podnikmi alebo medzi podnikmi a verejnými orgánmi sa vykonávajú oveľa neskôr, ako bolo dohodnuté. Napríklad viac ako tretina (38%) slovenských MSP uvádza priemernú dobu úhrady svojich pohľadávok viac ako 30 dní. Meškanie platieb je pre európske podniky veľmi nákladné – táto suma v zmysle oneskoreného obratu dosahuje približne 1,1 bilióna EUR. Opatrenia zamerané na zlepšenie peňažného toku MSP prostredníctvom skrátenia lehôt splatnosti pohľadávok by mohli viesť k obmedzeniu potreby krátkodobého externého financovania.

Hodnotenie Slovenskej republiky v rámci SBA je v porovnaní s ostatnými krajinami EÚ priemerné, pričom v niektorých ukazovateľoch SR dosahuje lepšie výsledky, ako iné krajiny EÚ. Slovensko zaznamenalo napríklad nižšie percento MSP ktoré pocítili zhoršenie ochoty bánk poskytnúť úver a dosiahlo aj nižší priemerný čas pre príjem platby, ako je priemer EÚ. Zároveň však platí, že finančné nástroje na podporu MSP v SR okrem výnimiek¹² nie sú spravidla špecificky zamerané na MSP, navyše, keďže sú nastavené na štandardných bankových klientov, najmenšie kategórie MSP majú len malú možnosť sa do nich zapojiť. Tradičným problémom Slovenska zostáva nerozvinutý kapitálový trh a s tým spojená dostupnosť rizikového kapitálu, ktorý je dôležitý najmä pre inovatívne a rýchlorastúce spoločnosti. Vo využívaní rizikového kapitálu je Slovensko dlhodobo na chvoste krajín EÚ.

Princíp 7: Nabádať MSP na lepšie využívanie príležitostí, ktoré ponúka jednotný trh

Podstata princípu

Zdokonaľiť systém informovanosti v súvislosti s politikou jednotného trhu, zlepšením zastúpenia záujmov MSP pri príprave noriem a uľahčením prístupu MSP k patentom a ochranným známkam.

Európsky jednotný trh predstavuje prostredie, ktoré umožňuje malým a stredným podnikom prístup k 500 miliónom spotrebiteľov. Jeho vývoj je kontinuálnym procesom, ktorý prebieha a reaguje na komplexné spoločenské a ekonomické výzvy. Vývoj jednotného trhu vedie k zjednodušeniu prostredia, kde súborov rôznych národných pravidiel je nahradených jednotným a uceleným systémom predpisov s vymáhateľnými právami a uplatniteľnými normami.

Z týchto a ďalších dôvodov kladie tento princíp EK členským štátom za úlohu vytvoriť podmienky, v ktorých sa zvýši využitie výhod, ktoré jednotný trh ponúka. Svojim zameraním na zlepšenie konkurencieschopnosti MSP prostredníctvom využitia možností jednotného trhu súvisia opatrenia v mnohých ohľadoch s princípom 10, ktorým je rozširovanie aktivít MSP na medzinárodné trhy za hranicami EÚ, teda mimo jednotný trh. Úlohou funkčného spoločného trhu je vytvárať a udržiavať medzinárodné konkurenčné prostredie, v ktorom budú môcť MSP nadobudnúť schopnosti nutné na presadenie sa na globálnom trhu a využiť nové príležitosti. Ak MSP efektívne využijú možnosti, ktoré im jednotný trh ponúka, budú predstavovať významnú kapacitu na vytváranie pracovných príležitostí a inovácií. MSP majú teda na jednotnom trhu potenciál stať sa nenahraditeľným zdrojom konkurencieschopnosti.

¹² NARMSP realizuje už od 90-tych rokov finančné schémy zamerané na poskytovanie úverového financovania, napríklad v podobe Mikropôžičkového programu. Podľa analýzy NARMSP absorpčná kapacita len v oblasti mikropôžičkového programu je na úrovni viac ako 700 mil. €.

Hodnotenie Slovenskej republiky v rámci SBA v oblasti využitia príležitostí jednotného trhu predstavuje jedinú zo silných stránok Slovenska. Transpozícia európskej legislatívy a direktív do národného systému vytvára prostredie malej, ale otvorenej ekonomiky. Toto prostredie následne umožňuje MSP, aby sa naplno realizovali aj v oblasti importu a exportu na jednotnom trhu. Napriek relatívne vysokému zapojeniu do obchodovania na jednotnom trhu EÚ (v porovnaní s priemerom EÚ) nie je potenciál MSP v oblasti zahraničného obchodu využitý v plnej miere. Navyše sa úloha MSP obmedzuje predovšetkým na obmedzený počet exportérov z niektorých odvetví priemyselnej výroby. Slabšou stránkou Slovenska zostáva miera transpozície direktív.

Princíp 8: Podporovať zvyšovanie zručností v MSP a všetky formy inovácií

Podstata princípu

Nabádať MSP na investície do výskumu a ich účasť v programoch podpory vedy a výskumu, nadnárodnom výskume, zoskupovaní a aktívnej správe práv duševného vlastníctva malými a strednými podnikmi.

Inovácie predstavujú proces pretvárania invencii do podoby komerčne využiteľného produktu (výrobku alebo služby). Inovácie znamenajú novú hodnotu pre zákazníkov prostredníctvom riešení, ktoré uspokojujú nové potreby, nejasne definované potreby alebo staršie potreby zákazníkov novými spôsobmi. Toho sa dosahuje inými alebo efektívnejšími produktmi, procesmi, službami alebo technológiami.

Na dosiahnutie cieľov *Únie inovácií*, ktorá predstavuje ústrednú stratégiu EÚ pre posilnenie inováčnej úrovne Európy, EK preto navrhla desať konkrétnych krokov:

- Aj napriek úsporným opatreniam pokračovať v investíciách do vzdelávania, výskumu a vývoja, inovácií a IKT.
- Skvalitnenie fungovania európskych a vnútroštátnych systémov výskumu a inovácií.
- Modernizácia vzdelávacích systémov na všetkých úrovniach.
- Dokončenie Európskeho výskumného priestoru, v rámci ktorého sa zjednoduší spolupráca výskumníkov a inovátorov v rámci EÚ.
- Zjednodušenie prístupu k európskym programom.
- Komerencializácia inovácií – lepšie prepojenie medzi vedcami a podnikmi.
- Odstránenie bariér pre uvádzanie myšlienok na trh – viac finančných prostriedkov pre malé a stredné podniky, lepšia ochrana duševného vlastníctva, patenty EÚ a pod.
- Zakladanie európskych partnerstiev v oblasti inovácií, ktoré by urýchlili výskum, vývoj a uvádzanie inovácií na trh.
- Lepšie inovácie vo verejnom sektore – sociálne inovácie.
- Spolupráca s medzinárodnými partnermi, sprístupniť im európske programy pre výskum a vývoj.

Hodnotenie Slovenskej republiky v rámci SBA poukazuje na nulový pokrok pri napĺňaní princípu, resp. implementácii súvisiacich opatrení, čo znamená, že SR nedosahuje ani priemerné hodnoty ostatných krajín EÚ. Týka sa to tak ukazovateľov inováčnej výkonnosti, ako aj využívania príležitosti pre vzdelávanie a posilňovanie kompetencií v rámci malých a stredných podnikov. Toto

hodnotenie dokumentujú aj rôzne medzinárodné porovnania inovatívnosti štátov (napr. v *Innovation Union Scoreboard*, ktorý spracováva EÚ, je Slovensko na 22. mieste z 27 krajín EÚ).

Princíp 9: Umožniť MSP premieňať environmentálne výzvy na príležitosti

Podstata princípu

Poskytovať viac informácií, odborných poznatkov a finančných stimulov, aby bolo možné naplno využiť príležitosti na nové „zelené“ trhy a zvýšiť energetickú efektívnosť, čiastočne prostredníctvom implementácie systémov environmentálneho manažérstva v MSP.

V Európskej únii je registrovaných približne 23 miliónov MSP, ktoré tvoria 99 % všetkých podnikateľských subjektov. MSP, rovnako ako veľké spoločnosti, vplývajú na životné prostredie používaním materiálov, spotrebovaním energie a vody, produkovaním odpadu, vypúšťaním odpadovej vody atď. Napriek tomu, že na prvý pohľad by sa mohlo zdať, že miera, akou MSP zaťažujú prostredie je menšia ako v prípade veľkých spoločností, MSP sú zodpovedné za 60-70 % priemyselného znečisťovania v rámci EÚ. Podľa EK je preto potrebné hľadať trvalo udržateľné riešenia každodenných problémov súvisiacich so životným prostredím.

Implementácia environmentálnych opatrení nemusí pre MSP znamenať iba záťaž a MSP môžu z ochrany životného prostredia aj profitovať. Tento prínos môžeme nájsť v ekonomickej sfére (napr. úspora energie, minimalizácia odpadu, recyklácia a využívanie odpadu ako druhotných surovín), rovnako tiež v zamestnaneckej oblasti (zníženie dopadov na zdravie pracovníkov, formovanie environmentálneho povedomia pracovníkov), či vo vzťahoch s verejnosťou (zlepšenie imidžu spoločnosti). MSP však mnohokrát nie sú o týchto výhodách informované, nedisponujú dostatočnými znalosťami a možnosťami vo vzťahu k environmentálnym výzvam. Najčastejšie sa stretávajú s nedostatkom informácií o možných rizikách a problémoch životného prostredia a taktiež o vyššie uvedených výhodách. Taktiež majú, v porovnaní s väčšími spoločnosťami, menej ľudských a finančných zdrojov na to, aby si zabezpečili riadny prístup k nástrojom a školeniam.

Zmena klímy, obmedzené zásoby energie a nerastných surovín, či udržateľný rozvoj sú kľúčovými výzvami pre MSP, ktoré sa musia prispôbovať meniacej sa dobe a prechádzať na udržateľnú výrobu a nové technologické postupy a procesy. Zníženie negatívnych vplyvov na životné prostredie je výzvou najmä pre malé a stredné podniky. Pre urýchlenie prechodu k postupom s nižším vplyvom na prostredie je dôležité zvyšovať povedomie MSP v oblasti životného prostredia a energetických problémov, poskytovať im podporu pri vykonávaní právnych predpisov, rovnako ako pri posudzovaní ich environmentálnej a energetickej výkonnosti a zlepšovaní ich zručností a kvalifikácie v tejto oblasti. Ďalej je tiež dôležité podporiť MSP vo vyvíjaní nových produktov a služieb a v hľadaní nových spôsobov, ktorými sa budú dať znižovať vstupy, čím sa minimalizuje aj množstvo vyprodukovaného odpadu. Taktiež ich treba podporiť, aby optimalizovali svoje výrobné procesy a metódy riadenia, podnikania a zlepšovania logistiky smerom k životnému prostrediu. Všetky tieto kroky pomôžu stimulovať technologické inovácie, podporia zamestnanosť v rýchlo sa rozvíjajúcom odvetví ekologických technológií a podporia obchod v EÚ.

Hodnotenie Slovenskej republiky v rámci SBA radí výkon SR približne na úroveň priemeru EÚ. Sú však aj oblasti, v ktorých SR mierne prevyšuje priemer. Týmitoľmi oblasťami sú miera zavádzania opatrení na efektívne využívanie zdrojov, percento MSP ponúkajúcich ekologické produkty alebo služby a počet MSP s vyšším než 50% podielom takýchto výrobkov a služieb na obrate. Na druhej strane SR zaostáva v počte zavedených inovácií s prínosom pre životné prostredie

(eko-novácie) a v miere využívania opatrení verejnej podpory pre činnosti týkajúce sa efektívneho využívania zdrojov a výroby ekologických produktov. Schéma Spoločenstva pre environmentálne manažérstvo a audit (EMAS) a iné systémy environmentálneho manažérstva sú na Slovensku doposiaľ málo využívané, v segmente MSP takmer vôbec, pričom bez výraznejších podporných stimulov nie je predpoklad ich výraznejšieho rozšírenia.

Princíp 10: Povzbudzovať a podporovať MSP tak, aby mohli ťažiť z rastúcich trhov

Podstata princípu

Podporovať MSP tak, aby mohli ťažiť z rastúcich trhov mimo územia EÚ, predovšetkým prostredníctvom podpory zameranej na špecifické trhy.

Silnejúca globalizácia a ekonomické dianie v rozvojových krajinách prináša pre firmy z vyspelejších krajín mnoho príležitostí na rozvoj ich podnikateľských aktivít. Vyspelejšie technológie, kvalifikovanejšia pracovná sila a skúsenosti v sektore sú pre firmy z členských štátov EÚ konkurenčnými výhodami v porovnaní s domácimi firmami pôsobiacimi na rozvojových trhoch. Okrem toho nižšia úroveň cien a miezd v zahraničí môže pre etablované európske firmy predstavovať atraktívne podmienky pre presun časti svojich aktivít (napr. výroba).

Kým v minulosti predstavovali rozvojové trhy najmä lacnejší zdroj surovín pre výrobu, dnes sú vďaka rýchlemu rozvoju strednej vrstvy zaujímavé aj ako odbyiská tovarov a služieb produkovaných firmami z EÚ. Podpora obchodných aktivít s krajinami mimo EÚ je teda dôležitou súčasťou stratégie konkurencieschopnosti prezentovanej v programe *Európa 2020*. Firmy v členských štátoch by preto mali aktívne sledovať a skúmať možnosti, ktoré im globálne trhy ponúkajú, pričom štáty by ich v tejto aktivite mali podporovať poskytovaním relevantných informácií, impulzov, nástrojov a pomoci. Internacionalizácia je téma, ktorá je relevantná pre všetky krajiny EÚ. Pod internacionalizáciou sa rozumie nielen export a import, ale aj zahraničné investície, medzinárodná spolupráca, či zapojenie do medzinárodného reťazca ako dodávateľ alebo odberateľ.

Štatistiky publikované v dokumente EK *Internationalisation of European SMEs* ukazujú, že európske MSP sa skôr zameriavajú na vnútorný trh, ako na krajiny mimo EÚ. Exportuje len 25% z nich, pričom len 13% aj mimo spoločný trh. Importuje 29% európskych MSP, z toho 14% aj z trhov mimo EÚ. Okrem toho len 7% MSP je zapojených do technologickej spolupráce so zahraničným partnerom, rovnako 7% je dodávateľom zahraničného partnera, ale len 2% MSP majú zahraničného partnera v podobe dodávateľa a len 2% MSP sú aktívne v priamych zahraničných investíciách. Medzi dôvody slabej participácie na obchodných aktivitách mimo EÚ patria prekážky pri získavaní informácií o cieľových trhoch, pri lokalizovaní potenciálnych zákazníkov a tiež pri identifikovaní vhodných obchodných partnerov. Medzi ďalšie prekážky patrí poznanie a dosiahnutie súladu so zahraničnou legislatívou, colné pravidlá, technická regulácia a štandardy, ako aj transfer technológií a súvisiaca ochrana priemyselného a intelektuálneho vlastníctva.

EK vo svojich dokumentoch¹³ uvádza, že v súčasnosti existuje pomerne široké portfólio programov zameraných na pomoc MSP pri rozširovaní ich podnikania za hranice ich domáceho členského štátu aj EÚ. Tieto programy sú poskytované verejným aj súkromným sektorom. Napriek tomu je využívanie týchto programov na pomerne nízkej úrovni, keď iba 24 % spomedzi MSP obchodujúcich so zahraničím vie, že existujú verejné podporné programy. Navyše len 1/3 z týchto podnikov aktívne využíva aspoň jeden z programov. Prekážkou pri využívaní podporných

¹³ Napríklad COM(2011) 702: Small Business, Big World — a new partnership to help SMEs seize global opportunities

mechanizmov zo strany vyššieho počtu spoločností sa javí byť pomerne neprehľadný model podpory a slabá informovanosť MSP o možnostiach, ktoré sa im ponúkajú. Štatistiky dokazujú, že čím menší je podnik, tým menšia je aj jeho informovanosť o podporných programoch. Okrem toho existuje mnoho programov, ktoré nie sú prispôbené potrebám MSP, alebo ich zdroje sú príliš obmedzené na to, aby pomohli všetkým žiadateľom.

Princíp 10 je zameraný na podporu podnikov pri ich aktivitách mimo EÚ. V ideálnom prostredí by mali existovať na seba nadväzujúce iniciatívy, ktoré pomôžu MSP jednak pri plánovaní zahraničnoobchodných aktivít, no tiež pri samotnom vykonávaní naplánovaných činností potrebných pre etablovanie sa na zahraničnom trhu (napríklad pri absolvovaní procedúr vyžadovaných cudzokrajnou administratívou). EK preto nabáda členské štáty, aby skonsolidovali systém podpory v tejto oblasti a vytvorili internetové portály, kde budú všetky programy prehľadne usporiadané a podané jazykom vhodným pre MSP. EK ďalej odporúča, aby programy boli implementované prostredníctvom siete lokálnych pobočiek (verejných alebo súkromných poradcov), čím sa zabezpečí fyzické priblíženie k podnikateľom, ktoré je dôležitým faktorom úspechu kvôli lokálnej povahe podnikania veľkej časti MSP.

Hodnotenie Slovenskej republiky v rámci SBA indikuje horšie postavenie Slovenska, ako priemer Európskej únie, napriek lepším výsledkom exportu a importu MSP než je priemer EÚ. Tento stav pramení z existencie dlhodobej, prehnanej byrokracie prítomnej na Slovensku (čas potrebný pre import je napr. 19 dní v SR, priemer EÚ je cca 12 dní). Prítom jedným z podstatných faktorov úspešného zahraničného obchodu, je stabilný a jednoduchý regulačný rámec, vrátane minimálnej administratívnej náročnosti.

1.1. Hodnotenie Slovenskej republiky v plnení opatrení Zákona o malých podnikoch

Tabuľka č. 2: Hodnotenie SR v plnení opatrení Zákona o malých podnikoch

Princíp	Podstata princípu	Hodnotenie Slovenskej republiky podľa EK
1.	<i>Vytvoriť prostredie, v ktorom môžu podnikatelia a rodinné podniky rásť a byť odmeňovaní za svoje podnikateľské úsilie</i>	Podnikanie nie je na Slovensku vnímané ako preferovaná alternatíva zárobkovej činnosti. Napriek tomu, že preferencia závislej činnosti pred podnikaním existuje aj na úrovni EÚ, celkový vzťah k podnikaniu je v EÚ oveľa lepší, než na Slovensku. Kým na Slovensku by si podnikanie (ako kariéru) vybralo len 26 % obyvateľov, priemer EÚ dosahuje 45 % ¹⁴ . Navyše len 21,7 % populácie si myslí, že je vôbec možné (oplatí sa) začať podnikateľ. Dôvodom sú rôzne existujúce prekážky, ako napríklad nedostatok finančných zdrojov, nevhodná situácia pre začatie podnikania, chýbajúca myšlienka pre rozbehnutie podnikania a pod. Pre porovnanie, v roku 2007 sa v podobnom prieskume takto vyjadrilo 39 % populácie ¹⁵ . Na Slovenskú je dlhodobo zaznamenávané vysoké percento zánikov podnikov, ktoré je jedným z najvyšších v krajinách EÚ. V podnikaní pôsobí výrazne menší podiel žien a iba malý počet zástupcov znevýhodnených (marginalizovaných) skupín spoločnosti. Zhoršovanie podmienok pre podnikanie, nedostatočná príprava a chýbajúce podporné nástroje odrádzajú množstvo mladých ľudí, najmä absolventov škôl od realizácie kariéry podnikateľa. V slovenskej legislatíve nie je stanovený právny status pre rodinné podnikanie.
2.	<i>Zabezpečiť, aby čestní podnikatelia, ktorí zbankrotovali, mohli</i>	Nepriaznivé podmienky pre „pocitívych“ podnikateľov, ktorí neuspeli a chceli by začať odznova. Problémom je napríklad extrémne dlhý čas potrebný pre ukončenie podnikania (4 roky, čo je dvojnásobok

¹⁴ Prehľad základných skutočností o iniciatíve SBA 2012, Slovensko, Európska komisia, Podnikanie a priemysel;

http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/files/countries-sheets/2012/slovakia_sk.pdf

¹⁵ Flash Eurobarometer číslo 283, 2009

	<i>rýchlo dostať druhú šancu</i>	priemeru EÚ štátov) a náklady súvisiace s ukončením podnikania. Tie v SR predstavujú 18% z majetku dlžníka, teda o 80% viac, ako priemer EÚ. Negatívne je vnímaná aj pomoc, ktorá je podnikateľom poskytovaná pri podpore v ďalšom podnikaní – teda v získaní „druhej šance“.
3.	<i>Vytvárať pravidlá podľa zásady „najskôr myslieť v malom“</i>	V tejto oblasti SR výrazne zaostáva. Proces znižovania regulačného a administratívneho zaťaženia podnikania je de facto len na začiatku, i keď s ambicióznym cieľom eliminovať byrokráciu minimálne o 25%. Snahy o riadne využívanie nástrojov posudzovania dopadov regulácií na podnikateľské prostredie a znižovanie byrokracie narádzajú na rezistenciu zo strany subjektov verejnej správy. V otázke MSP testovania SR doposiaľ nepodnikla žiadne relevantné kroky.
4.	<i>Zariadiť, aby orgány verejnej správy reagovali na potreby MSP</i>	V tejto oblasti SR primárne stagnuje. Napríklad čas potrebný na založenie firmy je ešte stále príliš dlhý a rovnako by bolo vhodné znížiť aj požadovaný základný kapitál, ktorý v absolútnom ponímaní nie je príliš vysoký, no v pomere k príjmom v ekonomike presahuje priemer EÚ. Negatívne hodnotený je aj počet platieb daní a čas potrebný pre naplnenie hlavných daňových povinností, čo poukazuje na prehnajú byrokráciu a absenciu elektronických riešení. Služby e-governmentu nedosahujú požadovanú úroveň a stále existuje významná byrokrácia.
5.	<i>Prispôbiť nástroje verejnej politiky potrebám MSP: uľahčiť MSP účasť na verejnom obstarávaní a lepšie využiť prostriedky štátnej pomoci pre MSP</i>	Slovensko zaostáva za priemerom EÚ. Na jednej strane MSP na Slovensku získali v roku 2010 významný podiel zákaziek z verejného obstarávania (65 % celkovej zmluvnej hodnoty zadanej na základe verejného obstarávania), čo výrazne preyšuje priemer EÚ (38 %). Na strane druhej, v oblasti štátnej pomoci Slovensko zásadne zaostáva za priemerom EÚ (MSP čerpajú štátnu pomoc veľmi obmedzene, resp. vôbec).
6.	<i>Uľahčiť MSP prístup k financiám a vytvoriť právne a podnikateľské prostredie, ktoré bude podporovať včasné úhrady obchodných transakcií</i>	SR dosahuje priemer EÚ, pričom v niektorých ukazovateľoch aj lepšie výsledky, ako iné krajiny EÚ. Slovensko zaznamenalo napríklad nižšie percento MSP ktoré pocítili zhoršenie ochoty bánk poskytnúť úver a dosiahlo aj nižší priemerný čas pre príjem platby, ako je priemer EÚ. Zároveň však platí, že finančné nástroje na podporu MSP v SR - okrem výnimiek ¹⁶ - nie sú spravidla špecificky zamerané na MSP, navyše, keďže sú nastavené na štandardných bankových klientov, najmenšie kategórie MSP majú len malú možnosť sa do nich zapojiť. Tradičným problémom Slovenska zostáva nerozvinutý kapitálový trh a s tým spojená dostupnosť rizikového kapitálu, ktorý je dôležitý najmä pre inovatívne a rýchlorastúce spoločnosti. Vo využívaní rizikového kapitálu je Slovensko dlhodobo na chvoste krajín EÚ.
7.	<i>Nabádať MSP na lepšie využívanie príležitostí, ktoré ponúka jednotný trh</i>	Ide o jedinú zo silných stránok Slovenska. Transpozícia európskej legislatívy a direktív do národného systému vytvára prostredie malej, ale otvorenej ekonomiky. Toto prostredie následne umožňuje MSP, aby sa naplno realizovali aj v oblasti importu a exportu na jednotnom trhu. Napriek relatívne vysokému zapojeniu do obchodovania na jednotnom trhu EÚ (v porovnaní s priemerom EÚ) nie je potenciál MSP v oblasti zahraničného obchodu využitý v plnej miere. Navyše sa úloha MSP obmedzuje predovšetkým na obmedzený počet exportérov z niektorých odvetví priemyselnej výroby. Slabšou stránkou Slovenska zostáva miera transpozície direktív.
8.	<i>Podporovať zvyšovanie zručností v MSP a všetky formy inovácií</i>	V tejto oblasti SR dosahuje nulový pokrok, čo znamená, že SR nedosahuje ani priemerné hodnoty ostatných krajín EÚ. Týka sa to tak ukazovateľov inovačnej výkonnosti, ako aj využívania príležitosti pre vzdelávanie a posilňovanie kompetencií zamestnancov v rámci MSP.

¹⁶ NARMSP realizuje už od 90-tych rokov finančné schémy zamerané na poskytovanie úverového financovania, napríklad v podobe Mikropôžičkového programu. Podľa analýzy NARMSP, absorpčná kapacita len v oblasti mikropôžičkového programu je na úrovni viac ako 700 mil. €.

9.	<i>Umožniť MSP premieňať environmentálne výzvy na príležitosti</i>	Výkon Slovenska je približne na úrovni priemeru EÚ. Sú však aj oblasti, v ktorých SR mierne preyšuje priemer. Týmito oblasťami sú miera zavádzania opatrení na efektívne využívanie zdrojov, percento MSP ponúkajúcich ekologické produkty alebo služby a počet MSP s vyšším než 50% podielom takýchto výrobkov a služieb na obrate. Na druhej strane SR zaostáva v počte zavedených inovácií s prínosom pre životné prostredie (eko-novácie) a v miere využívania opatrení verejnej podpory pre činnosti týkajúce sa efektívneho využívania zdrojov a výroby ekologických produktov. Schéma EMAS a iné systémy environmentálneho manažérstva sú na Slovensku doposiaľ málo využívané, v segment MSP takmer vôbec, pričom bez výraznejších podporných stimulov nie je predpoklad ich rozšírenia.
10.	<i>Povzbudzovať a podporovať MSP tak, aby mohli ťažiť z rastúcich trhov</i>	SR je pod úrovňou Európskej únie, napriek lepším výsledkom exportu a importu MSP než je priemer EÚ. Tento stav pramení z existencie dlhodobej, prehnanej byrokracie prítomnej na Slovensku (čas potrebný pre import je napr. 19 dní v SR, priemer EÚ je cca 12 dní). Pritom jedným z podstatných faktorov úspešného zahraničného obchodu, je stabilný a jednoduchý regulačný rámec, vrátane minimálnej administratívnej náročnosti.

1.2. Úspešné príklady opatrení v implementácii SBA v zahraničí

V tejto stati sú popísané úspešné príklady opatrení (best practices) z hľadiska uplatňovania jednotlivých princípov SBA realizovaných v členských štátoch EÚ.

Princíp 1: Vytvoriť prostredie, v ktorom môžu podnikatelia a rodinné podniky rásť a byť odmeňovaní za svoje podnikateľské úsilie

Propagácia podpory podnikania je rozšíreným opatrením v rámci krajín EÚ. Mnohé členské štáty zaviedli rozličné programy, ktoré sú zamerané na podporu postojov verejnosti k podnikaniu, špeciálne u mladých ľudí, aby tak zvýšili ich povedomie o podnikaní. Tieto programy sa zameriavajú na integráciu podnikateľského vzdelávania do školských a univerzitných osnov, alebo na prípravu osobitných podnikateľských zámerov z radov mladých ľudí. Ministerstvo školstva v Rakúsku spustilo kurzy na podporu podnikateľského vzdelávania pre všetky stupne stredoškolského stupňa vzdelávania. Rakúska vláda označila podnikateľské vzdelávanie za prioritu. Švédka národná agentúra pre vzdelávanie poskytuje školám dotácie pre zavedenie podnikateľského vzdelávania. Zaujímavým príkladom podpory propagácie podnikania je Lotyšsko, kde môžu každoročne stovky študentov v rámci národnej súťaže predložiť svoj podnikateľský plán. Pre posilnenie hladkého prevodu MSP bol v Rakúsku v roku 2008 spustený program „Succession Exchange“. Program funguje ako elektronická služba pre podnikateľov, ktorí na jednej strane majú v úmysle previesť firmu na druhého podnikateľa a na strane druhej združuje podnikateľov, ktorí plánujú firmu prevziať.

Princíp 2: Zabezpečiť, aby čestní podnikatelia, ktorí zbankrotovali, mohli rýchlo dostať druhú šancu

V Belgicku od roku 2009 platí zákon o kontinuite podnikov, ktorý poskytuje spoločnostiam s finančnými ťažkosťami moratórium s cieľom zabrániť platobnej neschopnosti a ich možnému bankrotu takýchto podnikov. V Estónsku bol ešte v roku 2008 prijatý zákon o reorganizácii, ktorý vytvoril alternatívu ku konkurznému konaniu, čím umožňuje spoločnostiam v prípade dočasných

problémov spojených s ich insolventnosťou, prežiť. V roku 2010 vstúpil do platnosti v Lotyšsku zákon o insolventnosti, ktorý zabezpečuje jednoduchšie a rýchlejšie riešenie platobnej neschopnosti. V roku 2010 Ministerstvo hospodárstva v Litve začalo s prípravou nového programu na podporu podnikateľov pre roky 2012-2020, ktorého cieľom je poskytnúť pomoc podnikateľom, ktorí sa chcú pokúsiť opätovne začať podnikat'.

Princíp 3: Vytvárať pravidlá podľa zásady „najskôr myslieť v malom“

V rámci EÚ niekoľko členských štátov (Belgicko, Dánsko, Fínsko, Luxembursko, Nemecko, Poľsko, Slovinsko, Švédsko a Veľká Británia) integrovalo „MSP test“ do procesu posudzovania dopadov regulácií na podnikateľské prostredie. V jednotlivých štátoch EÚ pokračuje program znižovania administratívneho zaťaženia podnikania. Vo Veľkej Británii v roku 2010 prijali zásadu s názvom „One-in, One-out“, čo znamená, že nemôže byť prijatá nová regulácia bez toho, aby bola zrušená iná regulácia, ktorá má rovnaký finančný dopad na podnikateľské subjekty. V roku 2011 bola vo Veľkej Británii vydaná príručka pre transpozíciu európskej legislatívy, ktorá má zabrániť pokračovaniu v „pozlacovaní“ regulácií pri ich prenose do domáceho právneho poriadku.

Princíp 4: Zariadiť, aby orgány verejnej správy reagovali na potreby MSP

V roku 2009 Česká republika prijala Zákon o „dátovej schránke“, ktorý sa zameriava na zjednodušenie prenosu údajov a komunikácie medzi firmami a verejnou správou. V Maďarsku verejná správa prevádzkuje one-stop-shop, ktorý umožňuje registráciu podnikateľov prostredníctvom zjednodušených a elektronických postupov. Od roku 2008 sú elektronické postupy povinné a čas, potrebný na založenie firmy, bol znížený na jednu hodinu. V roku 2010 Veľká Británia schválila iniciatívu, ktorej podstatou je realizácia platieb zo strany ústrednej štátnej správy svojim dodávateľom do 10 dní. V roku 2011 začala vláda Veľkej Británie s novou iniciatívou pre podporu podnikania, ktorá okrem iného zahŕňa on-line služby pre podnikateľov, sieť 40 tis. expertov, ktorí majú pomáhať pri rozvoji podnikania, nový program pre rýchlorastúce MSP, národné kontaktné centrum pre podnikateľov, ktorí nemôžu nájsť informácie na internete a pod.

Princíp 5: Prispôbiť nástroje verejnej politiky potrebám MSP - uľahčiť MSP účasť na verejnom obstarávaní a lepšie využiť prostriedky štátnej pomoci pre MSP

Niekoľko krajín EÚ podporovalo Európsky kódex osvedčených postupov (European Code of Best Practices) s cieľom uľahčiť prístup MSP k verejným zákazkám (Rakúsko, Francúzsko, Nemecko, Írsko, Poľsko, Portugalsko, Švédsko a Veľká Británia). V roku 2008 Úrad pre obchod vo Veľkej Británii publikoval 12 odporúčaní, ktoré pomôžu MSP znížiť prekážky, ktorým čelia počas súťaže o verejné zákazky. V roku 2011 bola prijatá iniciatíva, smerujúca k zjednodušeniu podmienok pre účasť vo verejnom obstarávaní pre MSP (do hodnoty 115 tis. EUR), ktorej podstatou je zjednodušenie byrokracie pri verejných obstarávaníach. V Rakúsku bol v roku 2010 novelizovaný Zákon o verejnom obstarávaní, ktorý zjednodušil podmienky účasti vo verejných tendroch pre MSP.

Princíp 6: Uľahčiť MSP prístup k financiam a vytvoriť právne a podnikateľské prostredie, ktoré bude podporovať včasné úhrady obchodných transakcií

Väčšina členských štátov prijala viaceré opatrenia, ktoré uľahčujú prístup MSP k finančným prostriedkom prostredníctvom podpory garančných schém (Belgicko, Cyprus, Česká republika,

Estónsko, Francúzsko, Nemecko, Grécko, Maďarsko, Taliansko, Lotyšsko, Litva, Holandsko, Poľsko, Portugalsko, Rumunsko, Slovensko, Slovinsko, Španielsko a Veľká Británia), alebo zabezpečili podporu financovania MSP pomocou mikroúverov (Rakúsko, Nemecko, Maďarsko, Írsko, Lotyšsko, Litva, Slovensko a Švédsko). Niektoré členské štáty taktiež prijali opatrenia, týkajúce sa navýšenia fondov rizikového kapitálu (Česká republika, Dánsko, Nemecko, Írsko, Luxembursko, Poľsko, Slovensko, Švédsko a Veľká Británia). Veľká Británia v roku 2011 posilnila existujúci Enterprise Capital Funds o ďalších 230 mil. EUR na podporu equity financovania rýchlo rastúcich MSP. V Rakúsku bol spustený v roku 2010 nový mikropôžičkový program pre začínajúcich podnikateľov.

Princíp 7: Nabádať MSP na lepšie využívanie príležitostí, ktoré ponúka jednotný trh

Problematiku vstupu firiem na jednotný trh rieši 22 členských štátov prostredníctvom založenia tzv. jednotných kontaktných miest (one-stop shop). V prípade, že podnikatelia majú záujem podnikáť v rámci celej Európy, tieto centrá umožňujú riešiť administratívne formality elektronickou cestou. 15 členských štátov prevádzkuje internetovú stránku, kde sú okrem ich národného jazyka dostupné všetky informácie i v anglickom jazyku.

Princíp 8: Podporovať zvyšovanie zručností v MSP a všetky formy inovácií

V rámci podpory inovačnej výkonnosti poskytuje mnoho členských štátov EÚ finančné stimuly pre inovatívne firmy, a to najmä vo forme počiatočného a rizikového kapitálu (Rakúsko, Belgicko, Česká republika, Fínsko, Nemecko, Grécko, Maďarsko, Španielsko, Švédsko a Veľká Británia). Iné krajiny poskytujú pre MSP podporu prostredníctvom inovačných centier, medzi ktoré patria univerzity, výskumné centrá, či podniky (Rakúsko, Belgicko, Česká republika, Nemecko, Francúzsko, Írsko, Taliansko a Veľká Británia). Niektoré štáty zaviedli systém tzv. „inovačných voucherov“, ktoré umožňujú MSP nakupovať inovatívne poradenské služby a know - how. Tieto programy sa stali obľúbenými v napríklad Rakúsku, Grécku, Írsku, Holandsku, Portugalsku, Slovinsku, Veľkej Británii a v súčasnosti sa implementujú aj na Slovensku. Litovské Ministerstvo hospodárstva poskytuje finančnú podporu na ochranu duševného vlastníctva MSP. Podstatou podpory je úhrada 95 % patentových poplatkov. Rakúska vláda v roku 2010 v rámci reformy patentového práva znížila poplatky za nové patenty. Okrem toho v roku 2010 zaviedla aj zjednodušenú elektronickú fakturáciu.

Princíp 9: Umožniť MSP premieňať environmentálne výzvy na príležitosti

V tejto oblasti viacero členských štátov realizuje programy zamerané na financovanie energeticky úsporných technológií prostredníctvom výhodných úverových podmienok alebo priamych dotácií, s cieľom pomôcť MSP inovovať alebo nahradiť staršie zariadenia energeticky úspornejšími (Belgicko, Bulharsko, Cyprus, Francúzsko, Nemecko, Malta, Portugalsko, Slovensko, Slovinsko a Veľká Británia). Niektoré členské krajiny podporujú rozvoj podnikania MSP na tzv. „zelených trhoch“ (Bulharsko, Česká republika, Nemecko, Slovensko). Členské štáty taktiež poskytujú poradenské služby pre MSP s cieľom zvýšiť povedomie MSP o energeticky úsporných a náklady znižujúcich technológiách, ako aj o podnikateľských príležitostiach v tejto oblasti (Rakúsko, Belgicko, Bulharsko, Nemecko, Maďarsko, Španielsko, Švédsko a Veľká Británia). Dánske Ministerstvo pre hospodárstvo a podnikanie podporuje prostredníctvom inovačného fondu od roku 2009 podnikanie v environmentálnej oblasti. Holandská Nadácia pre vedu a inovácie v oblasti energetiky a environmentálnych technológií, založená v roku 2008, sa sformovala ako sieť,

zoskupujúca viac ako 160 spoločností, vedeckých inštitúcií, regionálnych a miestnych samospráv, ktoré spolufinancujú projekty zamerané na výrobu ekologických produktov a technológie. Rakúska vláda dotuje v rámci schémy na podporu podnikania MSP bonusom 10%, ak investujú do tzv. zelených produktov. Švédska vláda v roku 2010 zaviedla pre firmy povinnosť prezentovať v ponukách environmentálne aspekty, ak sa chcú zúčastniť verejných obstarávaní.

Princíp 10: Povzbudzovať a podporovať MSP tak, aby mohli ťažiť z rastúcich trhov

Významnou témou v rámci implementácie SBA je podpora internacionalizácie MSP. V tejto oblasti viacero vlád podporuje internacionalizáciu, t.j. otváranie a prepájanie trhov za účasti MSP, napr. prostredníctvom finančnej podpory exportu, financovaním prístupu na zahraničné trhy, či financovaním účasti MSP na veľtrhoch (Cyprus, Česká republika, Dánsko, Estónsko, Francúzsko, Írsko, Taliansko, Lotyšsko, Litva, Malta, Holandsko, Poľsko, Portugalsko, Slovenská republika, Španielsko, Švédsko a Veľká Británia). Niektoré z krajín (Dánsko, Slovinsko) sa zameriavajú aj na rýchlorastúce spoločnosti, ochotné zamerať sa na medzinárodný trh. Ďalšie krajiny založili nové agentúry pre podporu vývozu (Luxembursko) alebo nové podporné programy (Maďarsko), zamerané na podporu exportu, realizovaného prostredníctvom MSP. Niektoré krajiny spustili vzdelávacie projekty pre MSP s cieľom podporiť ich internacionalizáciu (Francúzsko). V roku 2011 sa začal vo Veľkej Británii realizovať komplexný plán na podporu internacionalizácie MSP, ktorý zahŕňa napríklad podporu pre MSP zo strany expertov. Rovnako bola v roku 2011 posilnená poisťňa ochrana MSP v prípade nezaplatenia zo strany odberateľov z tretích krajín. Rakúsko v roku 2010 zaviedlo novú podpornú schému, určenú pre regionálne klastre s cieľom presadiť sa na nových trhoch. V roku 2010 spustila slovinská vláda nový program na obdobie 2010-2014 s cieľom podporiť internacionalizáciu MSP a geograficky diverzifikovať slovinský export.

2. Návrhy odporúčaní pre rozvoj malých a stredných podnikov v Slovenskej republike

Ovplyvňovanie ďalšieho rozvoja malého a stredného podnikania na Slovensku je možné uskutočniť dvoma spôsobmi. Prvým je poskytovanie pomoci formou podporných nástrojov financovaných z prostriedkov verejných zdrojov a tým druhým je tvorba legislatívne stabilného rámca s vplyvom na znižovanie administratívneho zaťaženia podnikateľov, vytvárajúceho priaznivé podnikateľské prostredie.

Implementáciu Zákona o malých podnikoch v podmienkach SR bude Ministerstvo hospodárstva SR riešiť prostredníctvom Stratégie rozvoja malého a stredného podnikania do roku 2020, ktorá bude predložená na rokovanie vlády SR do 31. decembra 2014. Pôjde o prvý strategický dokument zameraný osobitne na malé a stredné podnikanie ako reakcia na iniciatívu SBA, stratégiu Európa 2020 a Akčný plán pre podnikanie 2020. Stratégia bude vypracovaná vo väzbe na pripravované obdobie Politiky súdržnosti EÚ 2014 – 2020 pri zohľadnení odporúčaní z Pozičného dokumentu Európskej komisie. Bude slúžiť ako podklad pre stanovenie politiky podpory malého a stredného podnikania na Slovensku.

Cieľom stratégie bude zabezpečiť systémovú podporu pre udržateľný rast malých a stredných podnikov na Slovensku, vytvoriť podmienky pre rast zamestnanosti v sektore MSP, zabezpečiť uplatňovanie hodnotenia dopadov regulácie na malé a stredné podniky (tzv. MSP test), prispôsobiť

nástroje verejnej správy pre potreby MSP a identifikovať nástroje na podporu malých a stredných podnikov v rámci politiky súdržnosti EÚ 2014 – 2020.

Návrhy opatrení komplexného charakteru budú orientované najmä na znižovanie administratívnej záťaže, zmeny legislatívneho charakteru, finančné nástroje a podporné programy a lepšiu propagáciu podnikania. Realizáciou týchto opatrení sa budú naplňať jednotlivé princípy SBA, čím sa zlepší postavenie Slovenska v hodnotení v rámci EÚ. Návrhy opatrení a podporných programov budú zohľadnené pri príprave Operačného programu Výskum a inovácie v novom programovom období 2014 – 2020.

Nasledovné odporúčania sú identifikované vo väzbe na jednotlivé princípy SBA na základe odporúčaní NARMSP z analytických výstupov programu Monitoring a výskum MSP.

Princíp 1: Vytvoriť prostredie, v ktorom môžu podnikatelia a rodinné podniky rásť a byť odmeňovaní za svoje podnikateľské úsilie

- Podpora spoločensky zodpovedného podnikania (CSR) v SR, presadzovať princípy zodpovednosti v podnikaní. Tým sa posilní udržateľnosť a konkurencieschopnosť sektora MSP.
- V nadväznosti na realizované projekty pokračovať vo zvyšovaní povedomia o CSR medzi slovenskými MSP prostredníctvom šírenia informácií o tejto problematike a prezentovania/ocenenia príkladov dobrej praxe.
- Využiť doterajšiu organizačnú bázu poskytujúcu podporu podnikateľom a dobudovať ju tak, aby zabezpečovala aj podporu rodinného podnikania so všetkými jeho potrebami a špecifikami.
- Informačná kampaň zameraná na podporenie záujmu žien o podnikanie, zvýšenie informovanosti ďalších potenciálnych skupín podnikateľov, ktorí doposiaľ nevyužili svoj potenciál (absolventi škôl, imigranti, seniori, osoby so zdravotným postihnutím, atď.).

Princíp 2: Zabezpečiť, aby čestní podnikatelia, ktorí zbankrotovali, mohli rýchlo dostať druhú šancu

- Realizovať dlhodobú informačnú kampaň zameranú na odstránenie predsudkov voči bankrotu, v rámci ktorej sa podporí právo na nový začiatok pre čestných podnikateľov a verejnosti sa bankrot priblíži ako právo zlyhať („right to fail“) a nie ako doživotná stigma neúspechu.

Princíp 3: Vytvárať pravidlá podľa zásady „najskôr myslieť v malom“

- Stabilizovať regulačný rámec pre podnikanie a v tejto súvislosti najmä:
 - definovať systém konzultácií medzi verejnou správou a podnikateľským sektorom, ktorý môže byť realizovaný ako súčasť používania jednotnej metodiky s cieľom prípravy noriem, ktoré budú stabilné a nebudú vyžadovať následné úpravy/opravy;
 - zaviesť systém posudzovania vplyvu pripravovaných legislatívnych a administratívnych iniciatív na MSP (SME test) pri príprave novej legislatívy,
 - analyzovať existujúci regulačný rámec a eliminovať normy alebo opatrenia, ktoré sú zastarané a neprinášajú spoločenský úžitok (neplnia už cieľ, ktorý norma sledovala v minulosti).

Aplikovaním týchto opatrení by MSP výrazne klesli náklady v podobe času stráveného štúdiom zmien predpisov a štúdiom potrebnej odbornej literatúry, ako aj dodatočných výdavkov technického zabezpečenia (napríklad aktualizácia účtovného softvéru).

- Pripraviť strednodobú stratégiu rozvoja a podpory MSP, ktorá by nanovo definovala ciele rozvoja sektora MSP, rámec pre využitie podporných nástrojov MSP, ich inštitucionálne zabezpečenie a koordináciu, ako aj úpravy právneho rámca podnikateľského prostredia s cieľom odstrániť prekážky rozvoja MSP na Slovensku. Stratégia by mala vychádzať zo zásad zadaných v dokumente Review of the "Small Business Act" for Europe (COM(2011) 78).
- Znížiť administratívnu náročnosť, skrátiť a zjednodušiť procedúry pri získavaní a využívaní podpory pre MSP, ktoré sú najmä pri programoch financovaných zo štrukturálnych fondov neúmerne zdĺhavé a administratívne náročné. Uľahčiť prefinancovanie projektov uplatňovaním zálohových platieb pre MSP. Vylúčiť zmeny pravidiel od vyhlásenia výzvy po ukončenie projektov.

Princíp 4: Zariadiť, aby orgány verejnej správy reagovali na potreby MSP

- Znížiť administratívnu záťaž podnikania, odstrániť duplicitu predkladania dokladov pre štátnu správu, zjednodušiť a zmenšiť rozsah požadovaného výkazníctva atď.
- Pri tvorbe každej právnej normy uplatňovať zásadu, podľa ktorej orgány verejnej správy, verejnoprávne inštitúcie (Sociálna poisťovňa a pod.) nebudú požadovať v správnom či inom konaní subjektov dokumenty, listiny, rozhodnutia a pod., ktoré sú vydané iným orgánom štátnej či verejnej správy, verejno-právnu inštitúciou (Sociálnom poisťovňou a pod.). V tejto súvislosti podporiť informatizáciu štátnej a verejnej správy a urýchlené zavádzanie služieb e-governmentu vo všetkých oblastiach, kde dochádza k interakcii verejnej správy s podnikateľskými subjektmi, a tým odstrániť niekoľkonásobne sa opakujúce požiadavky na informácie, doklady a údaje od podnikateľov.

Princíp 5: Prispôbiť nástroje verejnej politiky potrebám MSP - uľahčiť MSP účasť na verejnom obstarávaní a lepšie využiť prostriedky štátnej pomoci pre MSP

- Analyzovať dopad existujúcich programov štátnej pomoci MSP a prispôbiť podmienky ich poskytovania potrebám MSP.
- V záujme vylepšenia súčasného systému zverejňovania možnosti získavania štátnej podpory navrhujeme vytvoriť samostatný webový portál, na ktorom bude možné vyhľadať konkrétny typ štátnej podpory podľa rôznych kritérií ako predmet podnikania, región, výška a druh podpory a podobne.

Princíp 6: Uľahčiť MSP prístup k financiám a vytvoriť právne a podnikateľské prostredie, ktoré bude podporovať včasné úhrady obchodných transakcií

- Zlepšiť poskytovanie informácií o finančnej podpore pre MSP a výraznejšie prezentovať existujúce programy podpory na miestnej, národnej či európskej úrovni.
- Vo väčšej miere zabezpečovať podporu pre oblasť podnikania formou návratných foriem pomoci, ktoré majú výrazne nižší deformačný účinok na hospodársku súťaž.

- Vo väčšej miere zameriavať pozornosť na financovanie začínajúcich a malých podnikateľov, finančnú pomoc formou grantov resp. úverov dopĺňať poskytovaním vzdelávacích a poradenských služieb a navzájom tieto podpory prepájať.
- Posilnením a lepším prepojením existujúcich finančných podporných programov (štrukturálne fondy, záručné a úverové programy SZRB, EXIMBANKY SR, NARMSP, úverové linky komerčných bánk financované z EIB, program SlovSEFF), ako aj iniciatívy JEREMIE zabezpečiť účinnú podporu pre jednotlivé kategórie MSP. Osobitný dôraz je potrebné smerovať na uľahčenie prístupu k financiám pre začínajúcich podnikateľov a mikropodnikateľov, ktorí predstavujú kategórie podnikateľov najviac postihnuté zlyhaním trhu.

Princíp 7: Nabádať MSP na lepšie využívanie príležitostí, ktoré ponúka jednotný trh a

Princíp 10: Povzbudzovať a podporovať MSP tak, aby mohli ťažiť z rastúcich trhov

- Zvýšiť úroveň informovanosti podnikateľov o príležitostiach, ktoré ponúka jednotný trh a naďalej stimulovať MSP k internacionalizácii svojej činnosti.
- Rozširovať podporu exportu v komoditnej ako aj v teritoriálnej štruktúre s dôrazom na trhy s obchodným potenciálom pre expanziu slovenských MSP.
- Výraznejšie podporovať poradenstvo a vzdelávanie o možnostiach podnikania na trhoch EÚ a trhoch tretích krajín, zamerané na riešenie technických prekážok obchodu a zvyšovanie úrovne manažmentu exportujúcich MSP. Nedostatočné skúsenosti so zahranično-obchodnými transakciami, nedostatočné znalosti trhu a príslušných predpisov, získania obchodných partnerov, financovania exportu a pod. predstavujú výrazné bariéry pre internacionalizáciu MSP.
- Zvýšiť konkurencieschopnosť slovenských podnikov na zahraničných trhoch prostredníctvom podpory na znižovanie domácej energetickej a surovínovej náročnosti výroby a zvyšovanie pridanej hodnoty produktov a služieb.

Princíp 8: Podporovať zvyšovanie zručností v MSP a všetky formy inovácií

- Zvýšiť úroveň informovanosti podnikateľov o význame inovačných aktivít pre MSP.
- Uplatniť účinnejšie motivačné nástroje na trvalé zvyšovanie inovačnej aktivity podnikateľského sektora.
- Zavádzať do praxe nástroje na podporu užšej kooperácie medzi súkromným sektorom a akademickou sférou/výskumom s využitím najlepších príkladov z EÚ.
- Podporovať zakladanie klastrových organizácií, čo prinesie zvýšenie inovačnej kapacity firemných členov klastrových organizácií a bude stimulovať rozvoj sektora MSP.
- Pomocou inovatívnych finančných nástrojov podporovať expanzné a inovatívne aktivity firiem s rastovým potenciálom. V tomto zmysle pripravovať aj opatrenia pre budúce programové obdobie pomoci EÚ.

- Zvyšovanie informovanosti o možnostiach ochrany duševného vlastníctva a transferu technológií najmä v prostredí výskumu a vývoja, sprehľadnenie systému ochrany duševného vlastníctva a podpora zriaďovania a činnosti centier pre technologický transfer.

Princíp 9: Umožniť MSP premieňať environmentálne výzvy na príležitosti

- Zlepšiť informačnú podporu podnikateľských subjektov v oblasti ochrany životného prostredia a environmentálneho manažmentu.
- Zvyšovanie povedomia o zelenom podnikaní ako o podnikaní s vysokou pridanou hodnotou vo väzbe na koncept CSR.
- Výraznejšie propagovať potrebu realizácie energetických úspor a presadzovať zníženie energetickej náročnosti výroby v sektore malých a stredných podnikov.

Záver

Odporúčania navrhnuté v predkladanom materiáli budú ďalej rozpracované a prerokované v Pracovnej skupine pre problematiku SBA, ktorá má za cieľ navrhovať odporúčania pre zlepšenie uplatňovania Zákona o malých podnikoch v rámci SR a tým pomôcť MSP v ich podnikateľských aktivitách a kontinuálne vytvárať podmienky pre zlepšovanie podnikateľského prostredia. Následne budú zohľadnené pri tvorbe pripravovanej Stratégie rozvoja malého a stredného podnikania do roku 2020, ktorá bude predložená na rokovanie vlády SR v roku 2014.

Návrhy opatrení komplexného charakteru budú orientované najmä na znižovanie administratívnej záťaže, zmeny legislatívneho charakteru, finančné nástroje a podporné programy a lepšiu propagáciu podnikania. Realizáciou týchto opatrení sa budú naplňovať jednotlivé princípy SBA, čím sa zlepši postavenie Slovenska v hodnotení v rámci EÚ. Návrhy opatrení a podporných programov budú zohľadnené pri príprave Operačného programu Výskum a inovácie v novom programovom období 2014 – 2020.